

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni afară de lunile de vacanțe Iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru Institutul și Autoritățile	400 Lei	pe 1 an
Advocați	300 Lei	pe 1 an
Magistrați	200 Lei	pe 1 an
Un număr simplu	15 Lei	
Un număr dublu	25 Lei	
Un număr vechiu	20 Lei	

Redacția: Strada Băii No. 13. Administrația: Strada Regina Maria No. 34 (Radio Reclam România S. A.) unde se primesc abonamente și ori ce cereri de adfje. Telefon 630.

SUMARUL

1. Evoluția dreptului de acționar de *Dr. I. Bartha* avocat d'n Cluj
2. Suspendarea executării sentințelor destinate de *Drth*
3. Jurisprudența. Sentințele tribunalului Cluj, Ibașfalău și Curtea de Apel Târgu-Mureș cu adnotări, Aplicarea legii de reformă agrară din Ardeal
4. Jurisprudența stabilită de Inalta Curte de Casație. Complexul pentru Ardeal și Bucovi na
5. Informațiuni.
6. Supliment. Caracterizarea generală a Codului civil austriac de *Șt. Laday*

Evoluția dreptului de acționar

(În vederea unificării codului comercial)

Un legiuitor numai atunci se poate numi perfect, dacă, pentru a putea face controlul suprem și a fi în stare să înlăture neajunsurile generale examinează fără întrerupere pulsul vieții; el trebuie să observe evoluția și e dator să fină pas cu aceasta. De când stăm în așteptarea unificării legislative generale, aci la noi, s'a cam pierdut din vedere importanța, pe care o merită revizuirea legilor din timp în timp.

Codul Comercial din Ardeal aproape de o jumătate de veac este în vigoare cu acelaș conținut original, pe când viața a trecut de mult peste unele dispozițiuni din acest cod. Revizuirea o prelunge imperativ atât Justiția cât și economia națională, care ulterioră, în felul ei are cea mai mare eficacitate asupra dreptului. Afară de dreptul de asigurare, societățile anonime așteaptă o reorganizare în privința normelor și principiilor ce le-a creat.

În opoziție cu societățile în nume colectiv și societățile în comandită, cari s-au ființat mai mult în vederea persoanei membrilor lor și astfel satisfac cerințele comerțului de toate zilele, societățile anonime se pot numi mai bine *asocieri de capitaluri*, decât corporațiuni, și ca atare stau în ajutorul marilor în-

treprinderi comerciale și industriale. *Capitalul* având astfel rol internațional, societățile noastre anonime ajungând în legături cu societățile din străinătate, adesea ori putem observa diferența ce există între starea de drept din străinătate și între cea din țară.

Anglia în anii din urmă a ratificat legea asupra dreptului acționar: „*Companies Act*” din 1900, introducând multe dispozițiuni de ușurare în privința fondării soc. anonime. În Franța în 1908 s'a revizuit materia de drept, a soc. anonime prin „*Loi sur les sociétés*”. Codul din Germania care a servit de bază și codului com. ungar, a fost modificat de curând ușurând mult înființările soc. anon.

Codul com. din Transilvania, care nu este altul, decât cel maghiar din 1875, cu privire la înființarea soc. anonime a menținut dispozițiunile vechi ale „*sistemului normativ*” până acum 3 ani, când guvernul român a introdus și în părțile alipite „*sistemul autorizațiunii de funcționare*”.

Ca să putem face critica obiectivă a sistemului de fondare a soc. anon., trebuie să arătăm că aceste sisteme depind în totdeauna de măsura amestecului adică de amestecul ce-l exercită statul ca suprema putere prin controlul său asupra înființării societăților comerciale. Pornind de la punctul de vedere arătat mai sus că, soc. anon. sunt asocieri de capitaluri și ca atare oferă un pericol economic național, periclitând și interesele particulare ale acționarilor unici, în veacul XVII și XVIII, fondarea societăților anonime depindeau de un privilegiu, pe care îl acorda însuși domnitorul țării, numindu-se acest sistem „*octroi*”. Mai târziu locul acestui sistem l'a luat sistemul concesiunii, adică soc. anon. se puteau fonda numai cu permisiunea guvernului. Acest sistem a fost introdus prima dată în Franța prin „*Code de com.*” Azi este în vigoare în Austria, Olanda, Grecia, Turcia, Serbia, Chili și la noi în România, fiind transplantat din v. regal. Prin acest sistem statul controlează de la în-

ceut dacă societățile anon. au prevăzut în statutele lor tot ceace pretinde legea. În această privință în Austria exista ordonanța așa numită: „*Actienregulativ*“, conținea toate regulele obligatorii.

În cod. com. din vechiul regat înaintea decretului spărut în M. O. din 1 Martie 1921 cu No. 260. se acorda autorizația de funcționare de către tribunalul comercial respectiv. Această dispozițiune este prevăzută în art. 138 din cod. com. rom., care conține și formatățile ce trebuiesc ținute la redactarea cererii formulate de către fondatori.

După promulgarea decretului de mai sus, soc. anon. nou înființate au nevoie de o prealabilă aprobare a Ministerului, care se numește *autorizație de funcționare*. Fără această autorizație soc. anon. nu pot fi înregistrate: ori, soc. anon. până ce nu sunt înregistrate se consideră de neexistente. Prin urmare autorizația de funcționare devine o condiție *sine qua non*.

În opoziție cu acest sistem învechit vedem că, toate țările moderne au primit *sistemul normativ*. Cod. com. din Transilvania îl adoptase asemenea. Acest sistem nu prelinde ca înființarea unei soc. anon. să aibă nevoie de vre'o autorizație, ci fixează dela început deja prin lege *normele* pe cari statutele societății trebuie să le prevadă, adică acestor norme nu li se pot opune statutele ori administrația societății. Respectarea acestor norme este asigurată prin publicitatea cea mai mare și prin răspunderea civilă și penală a fondatorilor, membrilor din consiliu de administrație și a cenzorilor. Principiul responsabilității este primit în toate țările, unde revizuirea codului com. s'a afectuat mai de curând Acest sistem este și dezvoltarea ideii, prin care se intenționează apărarea largă a acționarului unic și a creditorilor soc. anon. și care ideie se căută de a fi rezolvată bine în întreaga Europa. Din acest punct de vedere se scoate în relief răspunderea materială a celor amintiți mai sus și i-se dă loc *principiului de despăgubire*.

Acest principiu este prevăzut și de cod. com. din Transilvania, care în art. 150 arată că, în prospectul de fondarea soc. se vor înșira toate privilegiile asigurate fondatorilor sau altora, precum și valoarea eventualului aport, ce nu constă din bani numerari. Astfel se ia apărarea acționarilor față de escrocherii sau alte fapte nepermise ale fondatorilor, cari fapte s'ar putea comite prin acordarea privilegiilor clandestine. Codul com. ungar o lungă durată era aproape singurul ce adoptase acest principiu, fiind apoi primit de Anglia în anul 1900.

În privința asigurării de soliditate a unei soc. anon., ținând seamă și de apărarea creditorilor societății, se mai cere și revizuirea dispozițiilor date referitor la plata de fapt a capitalului de fond. Legile mai vechi și îndeosebi codul com. din Transilvania

nu i-au dat importanță aceleși împrejurări și astfel jurisprudența caută să înlăture lacuna prin normele create de sentințe pronunțate.

În *Germania*, Codul com. prelinde, că înainte de înregistrare, fiecare acționar să plătească $\frac{1}{4}$ parte din valoarea nominală a acțiunii. Statutele pot însă să stabilească proporție și mai mare. În *Elveția* se cere 20%. *Franta* face distincție în privința valorii acțiunilor, Valoarea acțiunii ce nu trece peste 25 franci francezi, trebuie plătită total; iar din cele ce trec valoarea de 100 franci francezi se va plăti 25%. Codul *italian* cere $\frac{3}{10}$ din valoarea nominală, arătând, că plata se poate dovedi numai de anumite institute financiare. Aceaș dispozițiune a împrumutat-o și Cod. rom., arătând în art. 132, că „*să fie vărsat în numerar cel puțin trel zecimi din valoarea acțiunilor sau din sumele subscrise de dânsul*“. Nu cere însă Codul rom. vărsământul pentru acțiunile ce se dau în schimbul aportului imobiliar.

Codul com. din Transilvania în art. 159 nu prevede, cum să se facă dovada plății de 30% din acțiune. Jurisprudența primește însă extractul de cărți com. a unor institute financiare mai mari, ca suficientă dovadă. Chiar cota de 30% însă conform art. 151 și 159 se poate face în două rate și anume în 10% și 20%. Plata însă nu este făcută obligatorie prin lege. Lipsește *cesiunea lega'ă*, ce s'ar cere în caz când plata se face de fondatori sau de terțe persoane. Nu mai puțin ne interesează chestiunea, că cine e răspunzător societății în privința sumei ce trece peste 30%? Art. 153 din Cod. Com. Tr. prevede, că cei cari au subscris acțiuni rămân răspunzători și în acel caz până la valoarea de 50%, chiar dacă au transmis acțiunile în mod legal. Cine răspunde însă pentru celelalte 50%? Codul nu ne dă răspuns.

Tot aci trebuie să arătăm că în privința plății în baza art. 153 răspunde numai posesorul de fapt al acțiunii și nu sunt răspunzători cei ce au fost între timp posesorii acțiunii. Este injust ca, unul ce vrea să se scape de plată, să poată transmite acțiunea sa asupra altuia, ce eventual nu poate plăti, și astfel soc. anon. să fie păgubilă. Cod. com. *german* în art. 220 prevede că și posesorii ce au transmis deja acțiunea, rămân răspunzători pentru plată. În art. 179 oprește transmitiunea acțiunilor la purtător până ce se face plata integrală.

Codul nostru prin urmare va trebui să țină seamă de cele de mai sus, dispunând clar și în privința prohibirii transmisibilității acțiunilor, fiindcă și în această privință sunt mari controverse. De ex. *Nagy Ferenc* admite pe un timp anumit prohibirea transmiterii acțiunilor, pe când alții deloc.

Dintre drepturile acționarilor trebuiesc bine ocrotite două și anume dreptul de a lua parte la adunarea gen. și dreptul la dividende.

De regulă acționarul într'un an numai odată are posibilitatea să aibă omeștec asupra administra-

ției soc. anon. prin luarea cuvântului, făcând moțiuni sau dându-și votul în chestiunile ce așteaptă rezolvarea prin votare. Codul com. din Trans. prevede că consiliul de adm. este obligat să convoace odată pe an ad. gen. Se mai poate convoca dacă o cere $\frac{1}{10}$ parte din capitalul de fond, sau dacă s'a pierdut jumătate parte din capital. Nu se prevede însă cazul când consiliul de adm. aruncă capitalul societății anon. într'o întreprindere cu risc mare, sau care are o importanță materială extraordinară. Lipsind dispoziția din cod că, anume această hotărâre trebuie luată de ad. gen., acționarii sunt puși întotdeauna în fața unui „fait accompli”, fiind dator să suporte de multe ori, numai urmările neplăcute.

În ce privește faptul că cine este în drept a avea drept la vot, legile vechi lăsau regularea chestiei latitudinii statutelor, care fixau numărul acțiunilor pentru obținerea dreptului la vot. Legile mai nou prevăd în mod obligator normele ce trebuiesc respectate. Astfel apără interesele acționarului mic, care de altfel ar putea fi eludat din dreptul său prin dispozițiunea statutelor. Codul din Franța primește principiul libertății, însă tot atunci admite și asocierea micilor acționari ce n'au drept la vot în privința obținerii votului, precum spune art. 27: „pourront se reunir pour former le nombre necessaire et se faire représenter par l'un d'eux.”

În Anglia „Normalstatutum” dă vot fiecărui acționar. Codul belgian asemenea acordă fiecărui acționar drept de vot, ce nu se poate lua nici prin statute. Elveția adoptă aceeași dispoziție spunând: „Jeder Aktionär, auch wenn er nur eine Aktie besitzt, hat eine Stimme”; pe când codul german prevede scurt: „Jede Aktie gewährt das Stimmrecht”.

Codul com. român prin art. 158 pentru adunarea generală de constituire îi dă fiecărui acționar drept la un vot „oricare ar fi numărul acțiunilor ce a subscris”. Iar art. 159 „pentru adunările generale care urmează după constituirea legală a societății”... „fiecare acționar care posedă până la cinci acțiuni are un vot. Acționarul care posedă mai mult de cinci, până la o sută, are un vot pe fiecare cinci acțiuni; cel ce trece acest număr are un vot pentru fiecare 25 acțiuni. „Codul com. român afară de aceasta în art. 164 dă posibilitatea ca, o treime din numărul membrilor prezenți, cari întrunesc jumătatea capitalului reprezentat în adunare, fiind nedumeriți asupra chestiunilor aduse în deliberare, să poată cere ca ședința să fie amânată peste 3 zile. Ceilalți acționari nu se pot opune.

În codul com. Transilvănean conform punctului 9 din art. 168, dreptul la vot al acționarilor se stabilește prin statute.

Trebue să sperăm că, codul com. viitor îi va

acorda fiecărui acționar în mod obligativ dreptul la vot.

O altă lacună se arată în privința numărului maxim al voturilor, deoarece codul com. Tr. nu prevede limita. Asemenea trebuie stârpit sistemul „Strohmann”, precum se pedepsește d. e. în Franța, unde un „Strohmann” suportă consecințele cu închiisoare corecțională dela 2 săptămâni până la 6 luni, plus 500—10.000 fr, amendă. Firesc lucru că dispozițiunea trebuie prevăzută numai pentru cazul când se intenționează eludarea statutelor.

În privința dreptului de a lua cuvântul legea nu prevede precis nici o dispozițiune, însă jurisprudența admite, ca președintele adunării să-i poată lua cuvântul dela obiectul din discuție, dar nu pe durata întregii adunări generale aceleia, ce fiind îndrumat la ordine, nu respectă d. e. buna cuviință.

Referitor la fixarea dividendei trebuie ținut seamă de 2 interese: unul al acționarului, ce vrea cât mai mare dividendă; altul al creditorului, care are dorință ca să rămână cât mai mult în beneficiul societății.

Codul nostru lasă la discreția statutelor aranjarea acestei chestiuni. Asemenea stăm și cu obligativitatea capitalurilor de rezervă. Tendința mai nouă prelinde ca soc. anon. să fie obligată la păstrarea capitalului de rezervă. În Franța $\frac{1}{20}$ parte din câștig trebuie să se oprească anual pentru capitalul de rezervă. În Germania obligativitatea formării capitalului de rezervă nu s'a redical până la $\frac{1}{20}$ parte a capitalului de fond. La noi era prevăzut acest lucru numai p. Banca-Austroungară.

În liniile cele mai importante am arătat, din punct de vedere practic, evoluția dreptului de acționar. Sunt unele principii, cari trebuiesc neapărat aplicate în noul cod com. român.

Dr. I. Bartha
advocat din Cluj.

Suspendarea executării sentințelor definitive

Sentința pronunțată în mod definitiv, odată cu ridicarea la valoare de drept, devine inatacabilă. Eficacitatea sentinței definitive — dacă aceasta s'a pronunțat asupra fondului din proces — conține în privința dreptului judecat o direcțiivă pentru persoanele ce au stat în proces. Această direcțiivă pentru viitor este obligatorie. Eficacitatea negativă a unei sentințe definitive constă în faptul că, acțiunea intentată din nou pentru același drept, v. trebui respinsă în baza sentinței definitive. În sens pozitiv are eficacitate sentința definitivă atunci, când obiectul procesului nu este tocmai identic, dar totuși este pendinte de o antecedentă ce formase deja obiectul unei judecări terminate printr'o sentință definitivă.

Puterea unei hotărâri judecătorești se găsește întotdeauna în respectul pe care trebuie ca să-l inspire hotărârea judecătorească față de oricine și în

faja oricărei autorități. Această putere nemărginită poartă numele de: *autoritatea lucrului judecat*. Invocarea acestui argument înseamnă câștig de cauză pentru cel ce-l învoacă. Fără de argumentul autorității lucrului judecat nu poate exista alt argument, decât invocarea unui alt lucru judecat.

Pentru aceste motive, legiuitorul rareori permite atingerea unei sentințe definitive. Procedura civilă în unele cazuri prevede posibilitatea suspendării execuției ce tinde la îndeplinirea sentinței definitive. De e. art. 459 arată că în cazul cererii de justificare, ce tinde la remediarea unui termen pierdut, judecătorul va putea suspenda executarea sentinței, *dacă din datele expuse în cerere se poate deduce succesul cauzei*. Dar, în caz dacă se va arăta netemeinicia datelor expuse în cererea de justificare a petiționarului, judecătorul la cererea adversarului poate revoca suspendarea admisă deja. Având în vedere că, legiuitorul își închipuie pe judecător ca pe o obiectivitate întrupată, nici nu permite recurs în contra deciziei de suspendare.

Asemenea drept îi acordă procedura judecătorei și în cazul sentințelor executorii în baza art. 415 pr. civ. precum se prevede de art. 502 și 604.

Suspendarea executării sentinței definitive se admite și în cazul înnoirii de proces, ce se fixează în art. 572 pr. civ. Condițiile sunt cele prevăzute de art. 459. Recursul asemenea este exclus. În fine pentru suspendarea sentinței mai este și art. 756, care admite suspendarea sentințelor date de arbitrii, cu aceleași condițiuni ca și la art. 459. Prețind însă, să fie intentată acțiunea pentru invalidarea sentinței arbitrilor.

Afară de procedura civilă mai există unele dispozițiuni în legea de execuție, în virtutea cărora se poate proceda la suspendarea executării sentințelor. Astfel avem art. 28 și 30 din legea de execuție, cari permit suspendarea cu anumite condițiuni aparte.

Hotărârile date de Autoritatea Industrială în materia de judecată dintre patroni și salariați se pot asemenea suspenda în executare, precum prevede ordonanța Ministerului de Justiție cu No.

—1914, dacă cel ce în termen de 8 zile a cerut prin acțiune transmiterea cauzei la judecătoria de ocol, va arăta temeinicia cererii sale, sau pericolul de a nu avea succes execuția sa în regres.

Ca orice autoritate, ce a trecut prin războiul mondial, care a adus atâtea schimbări și în concepțiile juridice, astfel și *autoritatea lucrului judecat* a pierdut mult din respectul ce-l inspira odinioară. În zilele de față prin latitudinea, care e oferită de legiuitor în cazurile înșirate mai sus, se deschide posibilitatea suspendării oricărei sentințe definitive. Este de regretat că aplicarea articolelor de lege de mai sus, prinde aplicare din ce în ce mai des iar *autoritatea lucrului judecat*, creat prin vre'o sentință definitivă devine din zi în zi mai palidă și mai puțin autoritară.

Din acest motiv am găsit de bine reamintirea cazurilor, când legea permite suspendarea executării sentinței definitive.

S'ar cere ca, în privința suspendării unei sentințe definitive să se acorde vre'un remediu de drept.

JURISPRUDENȚA

Curtea de Apel Târgul-Mureș

Deciziune penală

No. P. 1098—55—1923.

Incheierea Camerei de acuzare dela tribunal prin care îndrumă pe judele instructor asupra unei deciziuni remasă definitivă. Mărginirea dreptului de control a Camerei de acuzare asupra deciziunilor judeului de instrucție. Dispoz. art. 164 pr. p. Anulare. Adnotare.

În ședința de consiliu fără publicitate în ziua de 9 Decembrie 1923 luând în dezbateri cauza lui E. L. și altul, acuzați pentru crima de furt și lănuire, ca urmare a apelului făcut de către învinuitul S. J., contra încheierii Camerei de acuzare No. 619—51 1923 a Tribunalului Mercurea Ciuc, a pronunțat următoarea

Incheiere:

Curtea în baza art. 379 pr. p. anulează încheierea atacată. Menține încheierea judecătorului de instrucție No. P. 619/49—1923 din 26 Noembrie 1923.

Motive:

Judecătorul de instrucție prin încheierea sa No. 619/39—1921 din 26 Noembrie 1923 a dispus încetarea închisorii preventive ordonată contra învinuitului S. J. și a dispus în același timp liberarea numelui învinuit, în baza unei cauțiuni de 50000 Lei.

Aceasta încheiere deși a rămas definitivă și executată de către parchet, care nu a apelat-o, totuși judecătorul de instrucție, mai târziu, anume la 28 Noembrie 1923, a cerut în baza art. 111 pr. p., îndrumări, dela Camera de acuzare, dacă bine a procedat atunci, când a dat încheierea Pen. 619/59—1923 din Noembrie.

Această instanță a îndrumat pe judecător de instrucție să revină asupra încheierii soale de mai sus și să repună pe învinuit în stare de arest. Camera de acuzare procedând astfel, a depășit competența sa de oarece dacă este adevărat, că ea are dreptul să dea îndrumări judecătorului instruc., acest drept însă este mărginit numai la acte pe care *le are de făcut în viitor* judecătorul de instrucție, iar nu la acelea pe care *le a îndeplinit deja* și care nu mai pot fi dăruitate decât pe căile legale de atac, în speță, cu apel de către parchet.

Parchetul însă nu numai că n'a apelat, dar chiar a executat încheierea și deci rămânând definitivă, nu mai putea fi nimicită pe altă cale, chiar dacă era dată cu călcarea dispozițiunilor legale (art. 164 pr. p.) și prin urmare, Curtea a trebuit să anuleze încheierea camerei de acuzare și să menține încheierea judecătorului de instr. No. P. 619/49—1923 din 26 Noembrie.

Târgul-Mureș, la 9 Decembrie 1923.

Adnotare. Încheierea Curții de Apel este justă. Este adevărat, că asupra primirei cauțiunei hotărăște Camera depunere sub acuzare și, că deciziunea judecătorului de instrucție a

fost ilegală. Inșă ilegalitatea este neînsemnată. Nefiind vorba de pedeapsa prevăzută de art. 160, alin. III pr. p. judecătorul de instrucție ar fi putut pune în libertate pe învinuitul S. J. și fără cauțiune, având numai obligațiunea să ceară mai întâiu consimțământul parchetului. Cum în speșă parchetul n'a făcut apel, este probabil, că nici nu s'ar fi opus ca învinuitul să fie pus în libertate.

Tribunalul Ibașfalău

Materie civilă

Dosar Ca. 471—1921.

Art. 139 cc. a. prescrie ca o obligațiune comună părinților a îngrijii de existența și întreținerea copiilor lor.

Art. 141 cc. a. stabilind ca regulă numai, prioritatea acestei obligațiuni în sarcina tatălui, nu înseamnă, că mama este scutită în principiu de îndeplinirea ei.

Obiectul procesului

Reclamanta arată în acțiune, că fiind soția pârâtului a avut cu el un copil, numit Alexandru.

Că de câțiva ani trăește separată de pârât și, că dânsa exclusiv a întreținut acest copil dela 1 Octombrie 1918 până la 30 Iunie 1921 cheltuiind suma de Lei 2475.

Cere ca în baza art. 1042 cc. a. să i-se restituie de către pârât suma acestor cheltuieli întrucât conform art. 141 cc. a. incumbau acestuia (pârâtului).

Pârâtul a cerut respingerea acțiunii.

Nu s'a contestat, că reclamanta în intervalul mai sus arătat a fost soția legitimă a pârâtului; că copilul Alexandru este fiul lor și, că a fost întreținut în timp de către reclamantă.

Considerente:

Având în vedere, că temeiul de drept pe care se fondează acțiunea este prescripția art. 141 cc. a. prin care se arată, că „datoria de a veghea la întreținerea copiilor aparține mai cu seamă tatălui“.

Având în vedere, că acest text constituie o dispoziție de complectare a art. 139 cc. a. care enunță ca principiu, obligațiunea ambilor părinți la întreținerea copiilor lor, după însăși titulatura capitolului din care face parte.

(Drepturile și obligațiunile comune părinților).

Considerând, că prin cuvintele „mai cu seama tatălui“ din art. 141 cc. a. nu trebuie să se înțeleagă, că aceeași datorie încumbă în primul rând tatălui.

Că dacă reclamanta înainte de executare ar fi putut cere îndeplinirea acestei obligațiuni din partea pârâtului pe baza priorității prevăzute de art. 141 cc. a. și în cazul de nu era loc la aplicarea art. 143 cc. a., acum când dânsa a îndeplinit deja această obligațiune numai poate cere restituirea cheltuielilor făcute în acest scop, căci în calitate de mamă ea a îndeplinit o datorie legală, prescrisă de art. 139 cc. a., iar prin această îndeplinire independentă de situațiunea materială a soțului, ceea ce nici nu a fost pusă în discuție, înseamnă, că a renunțat la

privilegiul ce îi acorda art. 141 cc. a.

Că așadar reclamanta fiind lipsită de „condictio indebiti“ pentru cheltuielile făcute cu întreținerea copilului, nu a fost îndreptățită a intenta, prezenta acțiune contra pârâtului.

Cheltuielile survenite în apel s'au stabilit în sarcina reclamantei conf. art. 508 pr. civ.

Ibașfalău, 7 Iunie 1923.

Raportor: Constantin Dimitriu

Adnotare: Sentința corespunde jurisprudenței stabile. Curia 1910. G. 35. Contrar: Proiectul 256:

Tribunalul Cluj

Materie civilă

No. C. 2935—1920.

Obligațiunile părinților a suporta cheltuielile trebuitoare creșterii și educației copiilor art. 139 și 1042 c. c. austrlac. Tagada paternității în legătură cu astfel de obligații. Art. 138 c. civ. austr. Acțiune în dezavuare art. 158 c. c. A. Art. 11 din legea XXI/1877, art. 147 c. c. austr. și decăderea mamei de la drepturile de a cere restituirea cheltuielilor de întreținere. Prescripția prestațiilor periodice art. 1480. Soluție. Adnotare.

Tribunalul Cluj în procesul pornit de către A. L. din Cluj contra lui I. T. în baza desbaterei orale terminată în ziua de 28 Decembrie 1923 a dat următoarea:

Sentință

Respinge acțiunea etc.

Motive:

Prin pețițiunea înreg. la No. 2935 din 22 August 1922 soția lui I. T. din Cluj a chemat în judecată pe soțul său I. S. din com. Lăpuș pentru a fi obligat să-i plătească suma de 30.000 lei capital cu procente de 5% de la data intentării acțiunii. În fapt și-a motivat acțiunea cu aceea că din căsătoria sa cu pârâtul născându-se un copil, toate cheltuielile întreținerii și educării acestui copil au fost suportate numai de ea; în consecință în baza art. 138 și 1042 din C. Civ. Austr. a cerut restituirea sumelor cheltuite în locul pârâtului, care în calitate sa de tată îi încumba această obligațiune.

Pârâtul a cerut respingerea acțiunii susținând că el nu este obligat de a suporta cheltuielile creșterii copilului reclamantei, deoarece acest copil s'a născut 6 ani de la părăsirea domiciliului conjugal de către reclamantă și cu care nu a conveșuit decât 3 luni dela contractarea căsătoriei; în acest sens a și produs certificatul emanat de la Primărie com. Lăpuș.

Tribunalul

Văzând scriptele de față de la dosar și susținerile orale ale părților și din care s'a constatat următoare stare de fapt: La 9 Martie 1894 I. T. s'a căsătorit cu A. L. reclamanta de astăzi; soțul neputând duce un trai potrivit, reclamanta și-a părăsit soțul, plecând de la domiciliul conjugal și s'a stabilit în orașul Cluj — după o conveșuire numai de 4 luni și fără a se mai fi întors la domiciliul soțului. (A se

vedea certficatul No. eliberat de Primăria com. Lăpu.) La data de 1 Septembrie 1900, adică după mai bine de 6 ani de la contractarea căsătoriei și separarea soților, reclamanta a dat naștere unui copil, înscris în registrele de stare civilă a orașului Cluj ca fiu legitim al pârâtului I. T. și a soției sale A. L. Despre nașterea acestui copil pârâtul I. T. nu a avut nici o cunoștință până la intentarea acțiunii de către reclamantă, care prin această acțiune a cerut dela tatăl legitim suportarea cheltuielilor de întreținere, începând dela nașterea copilului (1910) până la data chemării în judecată (1922).

Având în vedere că pârâtul s'a apărut în primul loc susținând că deoarece copilul s'a născut după 6 ani dela separarea de fapt a soților, el nu mai poate fi considerat ca tată legitim al său — deși a recunoscut că desfacerea căsătoriei nu a fost nici odată pronunțată.

Având în vedere că potrivit disp. art. 138 cod civ. austr. se presupune copil legitim — cel născut după a șaptea lună dela celebrarea căsătoriei și până la a zecea lună după moartea bărbatului, sau după desfacerea completă a legăturii conjugale — că din starea de fapt constatată de Tribunal stabilindu-se că situația de soți legitimi nu a încetat nici un moment între părinți, este deci neîndoios că presumpția stabilită de art. 138 își are locul și copilul trebuia considerat ca legitim, mai ales că și chiar în cazul când pârâtul nu ar fi avut cunoștință despre nașterea acestui copil și ar fi voit să-i conteste paternitatea sa, trebuia să introducă acțiune în desavuare în termenul de 3 luni, prevăzut de art. 158 c. civ., dela data când a aflat despre existența copilului și care în cel mai rău caz era data comunicării acțiunii de față, ceea ce pârâtul nu a făcut. În consecință astăzi nu mai poate contesta legitimitatea copilului, deci apărarea sa în acest sens nu poate fi luală în considerare.

Văzând însă că potrivit disp. art. 139 C. Civ. ambii părinți au în general obligația să îngrijească, să crească și să dea educația necesară copilului legitim, că această obligațiune este însă mai întâi a tatălui potrivit disp. art. 11 din Legea XX a anului 1877 — că însă aceasta regulă nu-și mai poate avea aplicarea ori de câte ori mama și-a asumat singură această obligație, deoarece disp. menționatului articol fiind edictat numai pentru protecția copiilor, evident că părinții pot conveni contrarul, acest articol menționând disp. de ordine publică.

Având în vedere că Tribunalul din examinarea faptelor din proces a trebuit să ajungă la concluzia că în adevăr mama (reclamanta) prin faptul că nu a comunicat tatălui nașterea și existența fiului și nici nu a cerut timp de 22 ani vre-o pensiuine alimentară sau subsidii necesare creșterii și educării copilului și-a asumat singură această sarcină și deci

astăzi nu mai poate cere restituirea sumelor cheltuite, deoarece renunțând tacit de a recurge la sprijinul tatălui, primul obligat de lege, a înțeles că ea singură să se bucure de afecțiunea fiului și deci singură și-a impus și obligațiunile ce nasc din acest fapt.

Având în vedere pe de altă parte că disp. art. 11 din Legea XX-a a anului 1877 impunând obligațiunea întreținerii mai întâi tatălui a presupus, cum este cazul obișnuit, că copilul se află sub puterea sa părintească, potrivit disp. art. 147 C. Civ. și deci ori de câte ori mama copilului pleacă dela domiciliul soțului, face just motiv, luând cu sine copilul, nu mai este în drept a cere restituirea cheltuielilor de întreținere. (Vezi în acest sens Decizia No. 2067 din 19 Sept. 1890, Casața Maghiară).

Văzând încă că orice prestațiune anuală, cum este și pensiunea alimentară, se prescrie în termen de 3 ani în baza art. 1480 C. Civ., că acțiunea de față deși nu este o acțiune pentru acordare de pensiuine alimentară, ci o acțiune de despăgubire — are însă ca fundament, în ultima analiză, tot plata ratelor alimentare cumulate, că așa fiind reclamanta nevalorificându și pretențiunile relativ la întreținerea copilului în mod periodic, dreptul ei de a mai cere aceste prestațiuni este prescris rămânându-i cel mult dreptul de a cere o pensiuine alimentară numai pentru ultimii 3 ani, care însă nu mai poate avea loc, deoarece, după cum s'a arătat mai sus, din starea de fapt s'a constatat că reclamanta și-a asumat singură obligația de a întreține, crește și educa copilul și deci în speță nu mai poate avea loc nici aplicația art. 1042 din C. Civ. austr. deoarece prin obligațiunea luată de mamă, tatăl fiind desobligat de orice prestațiune, nu se mai poate susține că reclamanta a făcut cheltueli cari ar fi căzut în sarcina sa, deoarece prin faptul ei se presupune că a renunțat și la restituirea acestora — în consecință nu mai poate avea nici o pretențiune.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător V. P. Pastia Tribunalul a respins acțiunea și în baza art. 425 Pr. civ. etc.

Adnotare. Nu știm dacă această sentință redactată cu foarte mare îngrijire este sau nu definitivă. Pentru acest motiv nu putem intra în o examinare mai amănunțită a speței spre a nu influența soarta procesului. Totuși în principiu am avea de făcut două obiecțiuni: Mai întâi în cea ce privește prescripțiunea:

Prin acțiune nu se cere alimente ci restituirea cheltuelilor făcute cu întreținerea copilului. Titlul de drept al pretențiunii nu este obligațiunea de a alimenta copilul, ci obligațiunea de a restitui mamei ca girant (art. 1042 C. Civ. austr. și art. 991 C. Civ. român)

sumele cheltuite. Aceasta pretențiune nu se prescrie în 3 ani ceea ce se vede ușor dacă presupunem că un strein neobligat la întreținerea copilului s'ar fi îngrijit de el. Desigur că în acest caz streinul ar putea cere restituirea cheltuielilor și peste trei ani.

Nici art. 1489 c. c. austr. nu poate fi aplicat, pentru că nu este vorba de despăgubiri.

O doua obiecțiune este în conformitate cu jurisprudența stabilă. Prestațiunile care trebuiesc îndeplinite din timp în timp, în perioade lunare sau anuale, nu pot fi cumulate în modul ca restituirea lor să fie cerută după ce au trecut multe perioade.

Cel obligat la plata lunară sau anuală ar fi putut să plătească aceste rate la timp, dar dacă aceste rate n'au fost reclamate timp îndelungat astfel că plata lor cumulată ar fi o sarcină prea mare pentru cel obligat, reclamantul nu poate să mai prelindă restituirea acestei sume acumulate, decât numai în cazul când dovedește că pentru perioadele trecute n'a putut cere plata din motive independente de voința sa. Chiar dacă și-a rezervat dreptul în fiecare perioadă să le ceară nu poate valorifica acest drept. (Curia 190) G. 220). În speța vedem un caz clasic pentru aplicarea acestei norme. Reclamanta a tăcut 22 ani și ar vrea să încaseze un capital mare, cea ce ar putea ruina pe părât, care ușor ar fi putut plăti anual sumele neînsemnate periodice.

L:

Aplicarea legii de reformă Agrară în Ardeal

Comisiunea de Ocol pentru expropriere și improprietărire Sibiu

Dosar No. 35/1923 R. A.

Art. 4 din legea de reformă Agrară din Ardeal și valabilitatea contractelor de înstrăinare a terenurilor supuse exproprierei. Condițiile subiective relative la persoana cumpărătorilor. Soluție. Motivare.

Comisiunea,

Constată că proprietatea D-nei Ludovice Dr. Denk născ. Hierling intră în prevederea legii R. A. din Transilvania art. 14 și în consecință.

În numele legii,

Declară expropriată pe seama statului pentru cauza de utilitate publică terenurile situate pe hotarul comunei Sibiu înscrise în foaia funduară No. 1587 Sibiu sub no. top. 5254 în întregime, și din No. top. 5231, 5232, 5233 o suprafață în întindere de 6 jug, 186 st. p. și anume: din No. top. 5233 și 5232 partea care în prezent nu este închisă în grădină cu plantațiuni și în curtea gospodăriei care parte

este situată pe partea stângă a drumului care laie proprietatea în două și duce la comuna Turnișor cu excepțiunea din aceste terenuri și a 400 st. p. în jurul construcției de beton armat.

Din No. top. 5231 până la complectarea întinderi de 6 jug, 186 st. p. o fasie de o parte și altă a drumului susindicat.

Admite în parte cererea de aprobare contractului de vânzare-cumpărare dintre D-na Ludovica Dr. Denk născ. Hierling și Adolf și Aflloms Robert Schebesch din Sibiu, încheiat la 23 Iunie 1919 înaintea notarului public Dr. Iuliu Arkosy din Cluj, sub No. 222/1919 și în consecință aproba acest contract numai în ce privește înstrăinarea făcută către Alfons Robert Schebesch din Sibiu pentru jumătate din terenurile vândute, — și anume pentru 6 jug. 1443 st. p. situate astfel: No. top. 1946 în întregime din No. top. 5232 și 5233 suprafața ocupată astăzi cu curtea gospodăriei, — grădină cu plantații învecinate acestei curți și care este îngrădită, 400 st. p. în jurul construcției de beton armat și în complectarea suprafeței de 6 jug. 1443 st. p. din No. top. 5231 fășia în lungimea locului învecinată nemijlocit cu râul Cibin.

Fixează prețul pământului expropriat la 2800 (două mii opt sute) lei jugărul cadastral.

Motive:

Comisiunea

Având în vedere lucrările efectuate în zilele de 24 Iulie 1923, 6 Octombrie 1923 și 5 Noiembrie 1923 consemnate în procesele verbale respective, susținerile părților și actele de la dosar.

I. În ce privește situațiunea juridică a proprietății din punctul de vedere al exproprierei.

Având în vedere ca din actele de la dosar, copiile autentice ale foilor funduare și din arătările de comun acord și necontrazise ale părților se constată ca această proprietate aparține la data de 1 Decembrie 1923 D-nei Ludovice Dr. Denk născ. Hierling înscrise în c. f. foile funduare No. 1587 Sibiu intră în prevederea art. 14 L. R. A. din Trans, și în consecință urmează a fi expropriată în sensul suscitativului text de lege.

În ce privește situațiunea, întinderea, alegerea și stabilitatea terenurilor expropriabile și a celor ce rămân neexpropriate.

Având în vedere ca situațiunea terenurilor, întinderea, destinațiunea și felul de folosință de prezent s'a stabilit procedându-se la identificarea datelor cartei funduare cu planurile existente și controlarea acestora cu arătările părților. (Procesul verbal din Noiembrie 1923 cu tablourile anexate).

Având vedere că din aceasta se constată că proprietatea se compune din: 13 jugăre 1286 st. p. cultivabil.

Întinderea totală a proprietății 13 jug. 1286 st. p.

Având în vedere susținerile Domnilor delegați ai satenilor.

Având în vedere cercetarea locală efectuată în ziua de 5 Noiembrie 1923 ale carei constatari s'au

consennat în expertiză D-lui Agronom regional, Oprea I. Enache, depusă la dosar și ale cărei concluziuni comisiunea și le însușește.

Având în vedere contractul de vânzare-cumpărare dintre D-na Ludovica Dr. Denk născ. Hierling și Adolf și Alfons Robert Schebesch din Sibiu încheiat la 23 Iunie 1919 înaintea notarului public Dr. Iuliu Arkosy din Cluj sub No. 222/1919 prin care proprietara vinde cumpărătorilor susmenționați întreagă sa proprietate.

Având în vedere susținerile părților, și anume:

Dl. reprezentant al cumpărătorilor Schebesch cere aprobarea contractului pe baza art. 4 p. a. L. R. A. din Trans, depune la dosar două certificate ale orașului Sibiu din cari se constata că cumpărătorii să ocupă cu agricultură, în subsidiar cer suspendarea procedurii până la pronunțarea Comitetului Agrar care a fost sesizat cu judecarea contractului, dovadă adresa No. 2378 din 5 Octombrie 1923 prezentată și depusă la dosar.

În ceiace privește expropriabilitatea proprietății susține că aceasta proprietate nu este expropriabilă fiind o parte grădină îngrădită, — întreg terenul irigat artificial, — și o suprafață ocupată de curte și clădire, — conform art. 16 L. R. A. din Trans, deci exceptat de expropriere și în acest caz nefiind aplicabil art. 14 L. R. A. din Trans, mai ales că, terenul nu ar fi apt pentru locuri de casa.

Dl. delegat al satenilor român Niculae Simtion cere anularea contractului fiind încheiat după 1919.

Susține ca Adolf Schebesch nu este agricultor ci constructor de cladiri.

În ceiace privește pe Alfons Robert Schebesch recunoaște ca se ocupa cu grădinăria.

Cumpărătorul Adolf Schebesch recunoaște că este constructor de clădiri dar susține ca întotdeauna s'a ocupat și cu agricultură.

Delegatul satenilor români cere exproprierea proprietății conform art. 14 L. R. A. din Trans, pentru locuri de casă — susține că a fost arendată întreaga proprietate Ludovica Dr. Denk timp de 35 ani — la care reprezentantul cumpărătorilor recunoaște că a fost arendată dar nu știe câți ani.

Dl. avocat Dr. Adem, reprezentantul delegațiilor satenilor sași asupra aprobării contractului de vânzare lăsa la aprecierea Comisiunii ne având contra dovezi la cele susținute de cumpărători.

Nu se opune la suspendarea procedurii până la pronunțarea Comitetului Agrar.

În ceiace privește exproprierea cere aplicarea art. 8 p. 1. L. R. A. din Trans, proprietatea fiind arendată peste 10 ani agricoli între 1904—1918 și dacă va fi aprobat contractul exproprierea terenurilor cari trec de 10 jugare.

Cumpărătorii de comun acord declara ca cumpărarea terenului au făcut-o în părți egale.

Având în vedere ca în ceiace privește aprobarea contractelor de vânzare art. 4 L. R. A. din Trans, între alte condițiuni, — cere condițiuni subiective, referitoare la persoană cumpărătorilor și considerând că în speța sunt doi cumpărători urmează a se cerceta situațiunea fiecari în parte.

1. În ceiace privește pe cumpărătorul Adolf Schebesch.

Având în vedere că acesta declara că este antreprenor de construcții ca ocupațiune principală și ca s'a ocupat și cu agricultura.

Având în vedere că și din certificatul orașului Sibiu Nr. 5521—1921 se constată că are aceasta profesiune de maestru de clădiri.

Având în vedere că ordonanța Nr. 1149—1919 a Consiliului Dirigent validează înstrăinările sub 10 jugare atunci când cumpărătorul este și a fost cultivator de pământ.

Ca enumerarea limitativă a art. 4 p. 2 L. R. A. din Trans, cuprinde pe țărani invalizi, vadovele și orfani de războiu, agronomi litrași de orice grad, preoți învățători cari pe lângă aceasta să fie și cultivatori de pământ.

Având în vedere că aceasta calitate subiectivă de cultivatori de pământ, întrucât este vorba de o excepțiune a legii, — trebuie limitată numai la acei, cari se ocupa cu cultura pământului ca principală ocupațiune, considerându-se esențial în spiritul legii de reforma agrară, că aceasta ocupațiune să fie aceea care îi asigura existența, interpretare pe care legea o consacra în art. 4 p. 1 și 2 L. R. A. din Trans. a fost să nu stânjenească micile gospodării agricole și să ocrotească pe acei cari în mod real își asigura existența din agricultura, evident însă având în vedere să nu se sustragă dela scopul final al legii pământul ce trebuie să între în stăpânirea acelor cari real îl muncesc și din cari trăesc, și ca excepțiunea, — de stricta interpretare, — să nu fie făcută de cât în favoarea acelor ce precis afirmă aceasta calitate.

Având acestea în vedere, cumpărătorul Adolf Schebesch nu poate fi considerat ca îndreptățit în prevederea art. 4 L. R. A. din Trans, și ordonanței No. 1149/1919 și 1150/1919 a Consiliului Dirigent sa cumpere pământ, ne având aceasta calitate esențială, ca principală ocupațiune, de cultivator de pământ.

Referitor la susținerea că acest contract a fost aprobat de Consiliul Dirigent.

Având în vedere că acest contract poartă viza de aprobare, a Comisiunii instituita pentru examinarea actelor de înstrăinare a bunurilor imobile în baza ordonanței No. 1150/1919 a Consiliului Dirigent.

Având în vedere că aceasta Comisiune avea atribuțiunea de a examina toate actele prin cari bunuri imobile au fost înstrăinate dela data de 18 Octombrie 1918. „Spre acest scop conform dispozițiilor cuprinse în alin. u. a. art. 6 din ordonanța

Nr. 1149 pentru restrângerea instrăinărilor unor bunuri imobile, toate actele de instrăinare menționate, precum și ordonanța judecătorească de transcripțiune, de cumva aceste acte ar fi fost transcrise în cadastru, trebuiau înaintate resortului de agricultură în termenul de 60 zile, prevăzut în art. 6 din ordonanța sus-numită.

În termeniul acestei examinări, comisiunea decidea dacă acorda sau nu confirmarea, adică ratificarea respectivului act.

Având în vedere că în ceiace privește consecințele acestei ratificări art. 3 din susmenționata ordonanță prevedea ca „actele de instrăinare susmenționate și în caz de confirmare, respective ratificare nu influențează întru nimic exproprierea fondului la care se referă. Nici actul instrăinării și nici al confirmării respective ratificări nu este opozabil expropriării.

Efectul de drept al confirmării, respective al ratificării atinge numai raportul juridic dintre părțile contractante și actul de instrăinare se consideră neexistent, cu putere retroactivă dela data contractării.

Considerând ca din aceste texte reese că:

a) Confirmarea nu influența întru nimic exproprierea și privea numai raportul juridic dintre părțile contractante. Această confirmare sub regimul legii actuale numai e necesară ne mai fiind nici o dispozițiune prohibitivă, Regulamentul indicând în art. 3 ca „dispozițiunile făcute de părți sunt valabile numai între ele și prin urmare părțile sunt îndreptățite și obligate prin aceste dispozițiuni“.

b) Ca spre confirmare trebuiau înaintate toate contractele, fără deosebire chiar și cele sub 10 jugare, așa că această confirmare nu era înțeleasă ca o aprobare a Consiliului Dirigent, specială pentru instrăinările cari n'ar fi fost bazate pe dispozițiunea ordonanței No. 1149—1919 și care aprobare să fie opozabilă expropriării, adică cu efect în ceiace privește aplicarea legii de expropriere, ci era numai o ratificare care independent de situațiunea proprietății față de expropriere, — de care nu se atingea, — regula numai raportul juridic dintre părți.

Având în vedere acestea se deduce concluziunea că astfel de vânzări nu pot fi considerate ca intrând în prevederea art. 4 p. 3 L. R. A. din Trans. și anume din acelea cari ar purta aprobarea Comitetului Agrar, Consiliului Dirigent sau Consiliului Superior pentru reforma agrară, aprobare care să fie cu efect față de aplicarea legii, făcând să rămână valabile instrăinările aprobate, sub sancțiunea revizuirii Comitetului Agrar, ci ca valabilitatea lor trebuie judecată în cadrul art. 4 p. 1 și 2 L. R. A. din Trans.

În consecință această instrăinare, referitor la persoana cumpărătorului Adolf Schebesch, neindeplinind condițiunile edictate de art. 4 p. 1 și 2 L. R. A.

din Trans. cererea de aprobare urmează a fi respinsă ca nefondată.

2. În ceiace privește pe cumpărătorul Alfons Robert Schebesch.

Având în vedere că din probele administrate se dovedește în mod necontestat că acesta se ocupă și s'a ocupat cu grădiniștia, — deci în prevederea ordonanței No. 1149—1919 a Consiliului Dirigent urmează a fi considerat ca cultivator de pământ.

Având în vedere că imobilul instrăinat, în ceiace privește partea sa e mai mic de 10 jugare și că s'au îndeplinit formalitățile cerute de ordonanțele No. 1149—1919 și 1150—1919 ale Consiliului Dirigent, contractul de vânzare fiind făcut în conformitate cu aceste ordonanțe.

Considerând că astfel fiind, acest contract în ceiace privește instrăinarea consimțită față de Alfons Robert Schebesch intră în prevederea art. 4 L. R. A. din Trans. p. 1.

Având în vedere declarațiunea cumpărătorilor că cumpărarea s'a făcut în părți egale.

Având în vedere lucrările efectuate pe parte din terenuri.

Comisiunea

Admite în parte cererea de aprobarea contractului de vânzare-cumpărare dintre Dna Ludovica Dr. Denk nasc. Hierling și Adolf Robert Schebesch din Sibiu încheiat la 23 Iunie 1919 înaintea notarului public Dr. Iuliu Arkosy din Cluj sub No. 222—1919 și în consecința aprobă acest contract numai în ceiace privește instrăinarea făcută către Alfons Robert Schebesch din Sibiu pentru jumătate din terenurile vândute — și anume pentru 6 jugare 1443 st. p. situate astfel: No. top. 1946 în întregime din No. top. 5232 și 5233 suprafață ocupată astăzi cu curtea gospodăriei, — grădina cu plantații învecinată acestei curți și care este îngrădită, — 400 st. p. în jurul construcției de beton armat și în complectarea suprafeței de 6 jugare 1443 st. p. din No. top. 5231 fașia în lungimea locului învecinată nemijlocit cu râul Cibin.

Respinge cererea de aprobare în ceiace privește pe cumpărătorul Adolf Schebesch și considera restul terenurilor ca aparținând Dnei Ludovice Dr. Benk nasc. Hierling.

Având în vedere că aceste terenuri sunt extravilane, situate în marginea orașului, dincolo de ultimele locuințe.

Considerând ca cererile de improprietărire cu locuri de casă în orașul Sibiu sunt numeroase (aproximativ 3000 cereri înregistrate) și ca terenul disponibil prin expropriările efectuate și în curs este insuficient ca astfel neapărat se învederează necesitatea expropriării edictate de art. 14 L. R. A. din Trans.

Considerând ca primele terenuri expropriabile

sunt cele situate în imediata vecinătate a marginii oraşului, — cum sunt aceste terenuri.

Având acestea în vedere.

Văzând dispoziţiunile art. 14 L. R. A. din Trans,
Comisiunea

Dispune exproprierea No. top. 5233 în întregime, şi din No. top. 5231, 5232, 5233 o suprafaţă în întindere de 6 jug. 186 st. p. şi anume: din No. top. 5233 şi 5232 partea care în prezent nu este închisă în grădină cu plântăşuni şi în curtea gospodăriei care parte este situată pe partea stângă a drumului care taie proprietatea în două şi duce la comună Turnişor cu excepţiunea din aceste terenuri şi a 400 st. p. în jurul construcţiei de beton armat.

Din No. top. 5231 până la complectarea întinderii de 6 jug. 186 st. p. o fasie de o parte şi de alta a drumului sus indicat.

În ceiace priveşte susţinerea ca acest pământ este irigat artificial. Comisiunea constată că pe acest teren este o simpla roată de apă pentru udat zarzavaturile şi ca astfel nu poate fi considerat terenul ca irigat artificial, în prevederea art. 16 L. R. A. din Trans. înţelegându-se prin aceasta, lucrări făcute pe teren, de drenaj, etc. cari se constată că lipsesc cu desăvârşire.

Comisiunea

Având în vedere susţinerile părţilor, datele consemnate în procesul verbal din 5 Noembrie 1923 şi văzând disp. art. 30 L. R. A. din Trans.

Considerând că din acesta se constată că preţurile de vânzare între 1909—1913 au fost după calitatea pentru terenuri de aceasta calitate, situate apropiere de oraş, unde terenurile sunt potrivite pentru locuri de casa, în transacţiuni obişnuite, au fost între 1500—1800 cor. jug. cad.

Că preţurile de arendare au fost între 25—40 cor. jug. cadastral.

Că în ceiace priveşte calitatea pământului, acesta este clasificat în clasele pentru calcularea venitului cadastral net clasa I, II şi VI.

Având aceasta în vedere

Comisiunea

Apreciind, fixează preţul terenurilor expropriabile, după cum se indica în dispozitiv.

Preşedintele comisiunii,
judecător-şef

Vasile F. Petrescu.

JURISPRUDENŢA STABILĂ DE INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE

Complectul pentru Ardeal şi Bucovina.

Societate academică. Societate ucraineană având o atitudine politică ostilă statului român. Depăşirea limitelor Statutele ei constitutive. Tratatul de la St. Germain. Normele dreptului Ginşilor. Dizolvarea Societăţii.

Neadmisibilitatea unei căi de atac administrativă. §. 24 al legii din 15 Noembrie 1886. (Deciziunea No. 1328—922).

Secţiunea II. Ardeal

Crimă de escrocherie. Neregularităţi nepropuse la instanţa de apel. Remediul de drept neadmisibil în recurs. §. 428 pr. pen. Aprecierea dovezilor. §. 385 p. 1 a) pr. pen. Calificarea infracţiunii §. 385 p. 1 b) pr. pen. Circumstanţe atenuante. §. 385 p. 3 pr. pen. şi §. 92 c. pen. (Deciziunea No. 38—923).

Secţiunea III.

Decizia No 1328—922

Bucovina

Dosar No 487—922

S'a luat în cercetare recursul făcut de Societatea Academică Ucraineană „Sojuz” respective de membrii prezidenţiei acestei Societăţi prin Avocatul Doctor Başil Dutezak în Cernăuţi în contra deciziunii Ministerului de Interne din 8 Februarie 1922, No 1915—921, prin care s'a format hotărârea Directoratului General pentru Interne din 9 Iulie 1921, No 450 Rez. privitor la desfiinţarea Societăţii Academice „Sojuz”.

În lipsa părţilor citate în regulă.

S'a ascultat raportul făcut în cauză de Dl. Consilier Dr. O. Băleanu.

Curtea Deliberând asupra recursului. Prin hotărârea Directoratului General de Interne din Cernăuţi din 9 Iulie 1921, No 450 prez. s'a ordonat dizolvarea Societăţii Academice Ucrainene „Sojuz”.

În considerenţele acestei hotărâri se spune, că cu prilejul unei conferinţe convocate de Directoratul General de Agricultură a tuturor Societăţilor Ucrainene pentru constituirea unui Comitet care să coopereze la lucrările prealabile pentru clădirea unui castel de vânătoare pentru Principele Moştenitor, reprezentanţii Societăţii Sojuz Buozura şi Rusnak au declarat, că Societatea Sojuz nu poate participa la această acţiune, pentru că după părerea membrilor acestei Societăţi nordul Bucovinei nu e definitiv alipit României, făcând parte integrantă din Ucraina, populaţia Ucraineană e rău tratată de autorităţile româneşti, poporul ucrainean i s'a luat liceul din Cotmani, cel din Cernăuţi e astfel transformat, că nu mai poate avea pretenţia unui liceu Ucrainean, Universitarii Ucraineni nu au nici un drept la Universitatea din Cernăuţi şi peste tot suferinţele poporului Ucrainean sub oblăduirea română sunt atât de grave, în cât Societatea nu vede nici o datorie morală să participe la acţiunea pentru castelul de vânătoare, pe care îl oferă populaţia în Bucovina. Prin manifestarea aceasta Societatea Sojuz, care nu este societate politică, a luat o atitudine politică ostilă Statului Român şi în consecinţă a trecut peste limitele prevăzute în Statutele Societăţii.

Ministerul de Interne prin deciziunea din 8 Februarie 1922 cu No 1915—21 a respins apelul Societăţii.

Societatea Sojuz resp. membrii prezidenţiei societăţii, fac recurs la această înaltă Curte în contra deciziunii Ministerului de Interne, dezvoltând, că cei doi membri ai societăţii s'au prezentat în baza unei convorbiri prealabile avută cu membrii prezidenţiei şi că au motivat declaraţia lor că nu pot avea la Comitetul ce avea să se formeze, pe următoarele două considerenţe 1. că aplicarea întregii fostei ţări austriace Bucovina la teritoriul Regatului Român în vederea dispoziţiunilor art. 59 din tratatul de pace de la Sf. Germain nu s'a recunoscut încă prin legea ginşilor, 2. că cu toate acestea naţiunea Ucrainenilor, care locuieşte în nordul Bucovi-

nei, este împilată de autoritățile românești ale Regatului Român, mai cu seamă în privința culturală, așa că Societatea Sojuz în urma încordărei, ce domnește printre Ucrainenii din Bucovina nu poate desfășura o activitate cu succes pentru strângerea fondurilor necesare.

Recurenții argumentează, că n'ar fi cazul unei activități politice, pentru că a) hotărârea societății Sojuz nu s'a luat în scopul unei manifestațiuni politice, ci numai în urma invitațiunii Directorului General pentru Agricultură. Acesta n'a intervenit în calitatea sa oficială, ci numai ca persoană particulară.

Ceea ce a arătat societatea Sojuz spre a motiva neparticiparea, nu consilue, spun recurenții, o acțiune politică, căci nu este vorba de propuneri, ce ar viza o reformă a Constituției sau Administrației de Stat, ci se referă numai la evenimentele și faptele intervenite.

Recurenți arată apoi, că jumătatea din nord a Bucovinei între Siret și Nistru este locuită de Ucrainenii, o ramură a națiunii Ucrainene de 40 milioane suflete, apoi, că în tratatul dela Sf. Germain s'a stabilit, că nu întreaga Bucovină, ci numai o parte, ce se va fixa ulterior de Liga Națiunilor, va aparține României.

Prin această dispozițiune urma a se crea o bază fondată în dreptul Ginșilor pentru cuprinderea părții nordice locuită de națiunea Ucraineană în teritoriul Statului Ucrainean în formațiune, în ori ce caz însă urma ca în legătură cu normele dreptului ginșilor să se ridice un zăgaz în contra unei politici de predominare a Națiunii Române asupra celei Ucrainene. Articolului I. al Decretului Legea din 1 Ianuarie 1919 No. 3744 „Bucovina în cuprinsul frontierelor ei istorice este și rămâne de veci unită în Regatul Român, nu i-se poate acorda o însemnătate obligatorie după dreptul ginșilor, mai ales pentru că până acum nu s'a confirmat de Liga Națiunilor. Cu toate acestea, spun recurenți mai departe, guvernul Regatului Român a îndreptat politica sa spre înființarea predominanței Românilor în teritoriul Națiunii Ucrainene din Bucovina. Așa Liceul Ucrainean din Cotmani a fost transformat într'un liceu românesc, mai mult de 80 școli primare Ucrainene au fost înlocuite prin școli primare române, mai mulți Inspectori Școlari Ucraineni au fost suspendați din serviciu fără cercetare disciplinară, mai mult de 100 candidați de învățători nu pot căpăta locuri din cauză, că nu cunosc limba română, foarte mulți profesori de naționalitate Ucraineană au fost mutați pe cale disciplinară în ținuturi românești, catedra pentru literatura Ucraineană la Universitatea din Cernăuți a fost desființată. În vederea acestor considerațiuni președinția societății Sojuz s'a văzut îndemnată a lua hotărârea arătată. Recurenții, cer, a se decide, că prin deciziunea atacată s'au vălămat drepturile societății Sojuz și a se desființa ca ilegal acest act.

Fără de acest recurs Curtea găsește în privința formală, că atunci când actul administrativ, prin care s'a disolvat o societate, nu mai poate fi atacat pe calea administrativă, societatea nu mai există. Prin urmare nici recursul făcut în numele acestei Societăți nu mai poate fi admis. În speță recursul este făcut de Societatea Ucraineană Sojuz în Cernăuți, respective de membrii președinții acestei Societăți. Societatea a fost însă disolvată fără să mai existe o cale de atac administrativă. Deci nu mai există Socie-

tatea și nici președinția ei. Numai membrii societății disolvate în numele lor propriu se pot adresa Casei în temeiul dreptului garantat prin Constituție, ce'l are fiecare cetățean, de a forma societăți. În speță s'ar putea spune că membrii președinției sunt totodată și membri ai societății.

Dar nu este așa, căci acești membri ai președinției în recurs nu sunt numiți cu numele lor, recursul nu este semnat de dânsii și procura nu este dată de dânsii în numele lor.

Dar și în fond recursul nu este întemeiat.

Din statutele societății se vede, că scopul societății era: 1. Cultura generală a membrilor; 2. Cultivarea spiritului național și a vieții sociale; 3. Subvenționarea membrilor. Iar spre a ajunge acest scop, societatea susținea un Cabinet de lectură și o bibliotecă, aranja prelegeri științifice, concerte, reprezentații teatrale, petreceri și excursiuni, cultiva muzica, acorda membrilor subvențiuni și împrumuturi.

Este deci neîndoios, că societatea nu era politică deci nu avea voie să se ocupe de chestiuni politice și nu era permisă vre'o acțiune s'au tendință politică.

Motivarea, care au dat'o cei doi reprezentanți ai societății sojuz refuzului de a participa la Comitet, este însă prin excelență de natură politică națională. Considerentul produs că alipirea întregii țări Bucovina la Regatul Român nu este încă recunoscută prin legea ginșilor și că națiunea Ucraineană, care locuiește în partea de Nord a Bucovinei, este împilată de guvernul Regatului Român, consilue o acțiune eminentă politică. Nu este nevoie, ca scopul să fie o demonstrație politică și nu este nevoie ca să se facă propuneri, ce ar viza o reformă a Constituției sau Administrației. O acțiune politică poate să o consilue chiar un simplu discurs ținut într'o societate s'au simple discuțiuni, o critică adusă actelor guvernelor, cu atât mai mult o hotărâre a președinției, cum este în speță. Cea ce arată recurenții în recurs departe de a da dreptate punctului lor de vedere, este dela început până la sfârșit o dezvoltare mai pe larg a celor două considerente arătate, când au refuzat participarea, este o expunere de chestiuni politice de care societatea nu va avea dreptul să se ocupe. Este semnificativ, că în recurs se vorbește în două locuri chiar de politică de predominanță a națiunii române asupra celei Ucrainene și recurenții se ridică în contra acestei predominanți politice.

Conform paragrafului 24 al legii din 15 Noiembrie 1867 f. l. No. 134, însă o societate poate fi disolvată, dacă trece peste sfera de activitate, fixată prin statute.

Curtea găsește deci că prin disolvarea societății sojuz nu s'a vălămat dreptul garantat de forma societăți.

Pentru aceste motive Curtea în numele legii respinge recursul: dată în sedință publică astăzi 29 Septembrie 1922.

Secțiunea II. Ardeal

Decizia No. 38—923.

Dosar 1722—922.

S'a luat în cercetare cauza: crima de escrocherie contra acuzatei Catalina Lingurar.

Se constată, că în cauza prezentă Trib. Cluj a pronunțat sentința sub No. 3276-21—921, că în urma apelului declarat de acuzat și apărător Curtea de

Apel a dat sentința sub No. 255-24-912 cum și acela că contra acestei sentințe a făcut recurs în termen aceleași părți.

În lipsa părților auzindu-se raportul consilier dr. N. Stănilă și rechizitorul proc. gen.

Curtea deliberând 1. asupra motivului de casare dat de apărător invocarea art. 384 punct. 5 și 9, procedura penală. Având în vedere, că recurentul nu arată, care sunt acele violări de lege formală adică neregularitățile prescise sub urmări de nulitate și întrucât s'ar fi vătămat interesele apărării la instanța de apel.

Căci nici din procesul verbal redactat la instanța de apel nu se poate constata, că s'ar fi făcut vre-o propunere în oarecare direcțiune impunând instanței de datorință de a hotărâ asupra aceleia.

Că întrucât acest remediu de drept se referă la vre-o propunere făcută la instanța prima contra acelei conform art. 428 al 2 pr. pen. nu e recurs în casare în consecință.

Curtea află aceste motive de neintemeiată.

În fond: 2. Asupra motivelor de casare invocate de acuzat și apărător.

Violarea art. 385 punct 1. a pr. pen. prin faptul, că infractorul a fost condamnat nevinovat.

Având în vedere, că din modul declarării recursului cum și din actele din dosar reiese că acest remediu de drept e îndreptat contra aprecierii dovezilor.

Având în vedere, că aprecierea probelor fiind un drept suveran al celei de fond scapă de controlul celei de revizuire.

Curtea află acest motiv de inadmisibil. 3. Asupra motivului de casare invocat de apărător.

Violarea art. 385 punct 1. b) pr. pen. prin calificarea greșită a faptelor.

a) având în vedere că faptul constatat în fond intrunește toate elementele crimei de escrocherie.

Curtea află acest motiv de nebazat.

b) Violarea art. 385 punct. 3 pr. pen. prin omiterea aplicării art. 92 C. pen.

Având în vedere că circumstanțele atenuante nu sunt atât de importante, nici ponderoase întrucât n'ar putea corecționaliza pedeapsa prin aplicarea art. 92 C. pen.

Curtea află și acest motiv de neintemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea în numele legii. Respinge recursul declarat de acuzata Catalin Lingurar și apărător contra sentinței Curții de Apel Cluj No. 255/34-922.

Dată și pronunțată în audiență publică ținută la 2 Ianuarie 1923.

Informațiuni

Alegerile dela baroul avocaților din Cluj. După un timp îndelungat, trecut în luptă continuă, ce avusesse loc în sânul baroului din Cluj, ca urmarea unor năpăstieri, și după mai multe alegeri, dintre care două s'au și anulat, în fine la 30 Decembrie 1923 a avut loc alegerea definitivă a decanului și a consiliului de disciplină. Alegerea a fost prezidată de dl avocat dr. Vasile Pop. La decanal au eșit în balotaj domniile avocați dr. Aurel Isacu senior și dr. Ioan Suciu. În urma retragerii domnului Isacu, fost decan, la 13 Ianuarie 1924 dl dr. V. Pop ca

președintele alegerii a declarat ales decan pe dl dr. Ioan Suciu avocat. Astfel rezultatul alegerii e următorul: Decan: dr. Ioan Suciu. Membrii în Uniunea avocaților: dr. Amos Frâncu, dr. Victor Deleu, dr. Aurel Socoll. Membrii ordinari în comisia de examinare: dr. Ioan Suciu, dr. Valentin Porutiu. Membrii Supleanți: dr. Va'eriou Roman, dr. Tudor Mo'sil. Membrii în consiliu de disciplină: dr. Vasile Pop, dr. Alex Dragomir, dr. Ionel Pop, dr. Va'eriou Roman, dr. Aurel Millea, dr. Simion Nemeș, dr. Ioan Tâmas, dr. Ștefan Fabus, dr. Tauber Lupu, dr. A. Bruckner, și dr. Teodor Fischer. Din partea noastră salutăm cu încredere pe cei aleși și le urăm spor la muncă. Lipsa controlului ce trebuia să l exercite baroul, s'ar resimțit mult în timpul din urmă. Astfel noul, consiliu este demult așteptat.

Comisia pentru examinarea magistraților și avocaților din Cluj, conform declarației dlui dr. Partenie Crișan secretarul Curții de Apel din Cluj, urmează să funcționeze și mai departe. D. sa a declarat că până ce nu va sosi vr'un ordin dela Ministerul din București, comisia își va ține examene în fiecare sesiune în compunerea membrilor din trecut și cu programul obiectelor de examinare vechi.

Tribunalele Muncii în cehoslovăcia. Ministerul de justiție din Cehoslovăcia prepară un proiect de lege care are de scop să extindă puterile tribunalelor industriale existente. Pe viitor aceste tribunale care vor lua numele de *tribunale ale muncii*, se vor ocupa de litigiile de tot felul ivite din contractele de muncă încheiate între patroni și muncitori.

În virtutea acestui proiect de lege, tribunalele de muncă vor fi create în toate localitățile unde se va simți nevoie. Aceste tribunale vor avea un președinte și un supleant care vor fi magistrați de carieră și un număr de asesori, aleși în număr egal dintre patroni și muncitori.

Tribunalele muncii vor fi competente pentru toate litigiile care privesc chestiunile care urmează: rețineri de salar, amenzi, chestiuni relative la angajarea lucrătorilor, la întrebuintarea sau licențierea lor; cereri de pensii sau alte ajutoare, liberarea certificatelor de muncă, atestări, chestiuni relative la concedierea lucrătorilor locuind în clădiri aparținând întreprinderilor, chiriile acestor locuințe conflictele între salariații aceleași întreprinderi, ivite cu priilejul lucrului în comun.

La noi, în parte, atribuția tribunalelor muncii o are autoritățile industriale de I. instanță.

Conflictele de muncă sunt în căderea comisiilor de arbitrii, înființate prin „Codul Muncii“ din 1920, redactat de fostul ministru Trancu-Jași.

Divorțurile în Mexico. Guvernatorul din Yukatana a dispus că, de acum înainte pentru a se declara o căsătorie ca defecută e suficientă învoiala reciprocă a părților. Pune însă o singură condițiune ca, cei ce vor să divorțeze, trebuie se petreacă cel puțin 30 zile în orașul *Merida*. Această dispoziție a guvernatorului din Yukatana nu e deloc juridică, dar cu atât mai mult merit are din punct de vedere economic politic, dând posibilitate orașului *Merida*, a se desvolta mult în viitor prin circulația acelor ce vor să se divorțeze.

Caracteristica Generală a Codului civil Austriac

Un cod organic, mai ales un cod civil reprezintă ideile dominante ale epocii sale ca și arta și literatura.

Prin idei dominante, nu înțelegem spiritul sau geniul național sau o altă ideologie mistică și aprioristică. Suntem departe de a afirma că codurile sunt niște emanațiuni ale geniului național, creațiuni în care să lucreze o putere misterioasă. Ficțiunea, că legea este voința exprimată a unei națiuni sau a majorității națiunii, este în vădită contradicție cu realitatea. În sens formal, legea este de sigur voința Statului. Dar cine este Statul? L'état, c'est moi, a zis marele autocrat al secolului XVII-lea. L'état c'est moi, poate să zică chiar și în democrațiile moderne orice prim-ministru, care dispune de majoritatea parlamentului. Nu este nici o deosebire. S'a zis des, că guvernele țărilor democratice impun poporului voința majorității, în vreme ce autocratul îi impune voința sa personală. Ambele teze sunt false. Autocratul nu poate impune voința sa personală, ci trebuie să se conformeze intereselor și dorințelor acelor care au puterea în mână: a aristocraților, a marilor proprietari, a episcopilor, a generalilor. Guvernele democratice deasemenea trebuie să înșă socoteală de interesele puternicilor, dar în ceea ce privește majoritatea populației ele sunt mărginite, — ca și autocratul, — numai de câteva curente puternice. În afară de aceasta, o pot socoti ca o cantitate neglijabilă. Nu alterează această regulă acele puține democrații în care voința majorității poporului este în adevăr decizivă. De altfel, chiar și în aceste democrații, voința națională este foarte des denaturată.

Dacă totuși zicem că legile reprezintă idei dominante, înțelegem că și guvernele sunt supuse anumitor idei, care provin în parte din cântărirea intereselor diferitelor clase sociale: Amândoi factorii sunt foarte importanți pentru înțelegerea și explicarea dispozițiilor legilor.

Convingerile generale sunt în parte de ordin filozofic și în parte de ordin economic. Un cod civil exprimă totdeauna concepția filozofică și economică a acelor care l-au redactat. Când Frederich cel Mare a ordonat redactarea unui cod civil prusian (1746), a

dispus să fie bazat pe doctrina raționalismului. După ce primul proiect a eșnat, regele a dispus să se elimineze din drepturile în vigoare „tot ce este în contradicție cu dreptul natural”. Sistemul codului prusian din 1794, care cuprinde peste 17,000 articole, este bazat pe doctrina filozofului mediocru Pufendorf. Creațiunile legislative ale revoluției franceze stau sub efectul filozofiei lui Rousseau. Codul Napoleon exprimă filozofia bazată pe egalitatea drepturilor și eliminarea tuturor privilegiilor de clasă. Codul maghiar din 1514 (Verböczy) este influențat de spiritul feudalismului și prezintă un amestec ciudat, dar magistral, al dreptului roman și cel feudal. Codul civil german din 1896 este sub influența filozofiei pozitivistice cu eliminarea tuturor elementelor aprioristice și spiritualiste.

Și codul civil austriac este o întrupare a filozofiei alcătuitorului său, *Fraaz Aloys von Zeiller*, profesor de drept natural.

Ideia că există un drept natural, nu lipsește în nici o epocă a evoluției filozofiei. Unii consideră dreptul ca instituțiune bazată pe voința lui Dumnezeu, alții ca un imperativ categoric al rațiunii, dar toți sunt de părere că el este superior dreptului pozitiv, este etern și neschimbat. Aceasta idee dobândește mare importanță cu începerea din a doua jumătate a secolului XVII-lea și este dominantă în secolul XVIII-lea. Oricât de aprioristică și absurdă ar fi, ea a contribuit mult la desrobirea omenirii și este dovada clasică a faptului că și erorile și aberațiunile minții omenesti pot salva generații întregi. În lupta mare pentru libertate, doctrina aceasta a dat eroilor acelei epoci armele cele mai puternice. Cu dreptul natural și cu preceptele sale imaginare au operat toți aceia, care au combătut feudalismul și toate rămășițele evului mediu. Incetarea șerbiei, libertatea religiunii și a științelor, desrobirea industriei, liberarea pământului de sarcinile feudale ca și desființarea torturii în procesele penale sunt datorite în parte doctrinei dreptului natural. Deasemenea egalitatea oamenilor înaintea justiției, ba chiar și dreptul internațional își au origina în acea teorie. Pe de altă parte, critica și analiza drepturilor pozitive, precum și perfecționarea sistemelor științifice au pro-

fitet foarte mult din doctrina dreptului natural.

Raționalismul pe care în parte se baza această doctrină, stăpânește și codul austriac. Chiar și rescriptul împărătezei Maria Terézia din 1753 prin care s'a luat inițiativa pentru crearea codului, vorbește de aplicarea dreptului, rațiunii (*das allgemeine Recht der Vernunft*).

Primul cod care s'a întocmit în urma lucrărilor comisiunilor (*Codex Theresianus*), a satisfăcut această condițiune pusă de marea împărăteasă. Cea mai mare parte din acest cod puternic, care din fericire n'a fost aprobat, cuprinde meditațiuni bazate pe dreptul natural, chiar și extrasul acestei lucrări voluminoase (opt volume), adică codul făcut de Horten și von Kees arată limpede urmele acestei concepții doctrinare. Deasemenea și codul promulgat în 1797 pentru Galizia de vest. Aceeași filozofie stăpânește și asupra codului nostru, promulgat cu decretul din 1 Iunie 1811, care, în art. 7. consideră dreptul natural ca superior dreptului pozitiv.

Este adevărat că cele mai multe dispozițiuni care se abat dela dreptul roman, și care au fost apreciate ca niște precepte ale raținai sau dreptului natural, au fost luate în realitate din dreptul german. De sigur că dreptul roman (*ratio scripta*), care a dat parlea covârșitoare a dreptului „natural”, a fost deciziv pentru codul austriac, tot așa ca și pentru codul Napoleon. Însă anumite elemente ale dreptului german au găsit loc în ambele coduri (mai cu seamă în codul Napoleon în urma faptului că dreptul cutumiar, în vigoare în nordul Franței, a conținut multe elemente germane, iar codul a căutat să contopească toate elementele dreptului în vigoare).

Tot așa de adevărat este că și rezultatele revoluției franceze au întrăurit întru câtva asupra codului austriac, deși curtea imperială din Viena, umilită de atâtea ori de vulturul victorios al națiunii franceze, nu simția decât numai oroare față de ideile democratice proclamate în anul 1789. Dar cum nici guvernul autocratic al Austriei imperiale nu s'a putut opune aceluși curent puternic, codul austriac este însuflețit de spiritul libertății. Deci, dreptul roman, dreptul natural și ideile democratice purtate de filozofia secolului XVII-lea și realizate de revoluția franceză, au fost hotărâtoare pentru cod. Din autecedentele filozofice au rămas o mulțime de definițiuni superflue, teze teoretice eronate, meditațiuni asupra naturii juridice ale instituțiilor. Acestea pot fi considerate ca metehnele codului. Dar aceleași autecedente au făcut ca codul să introducă

egalitatea cetățenilor, desființarea privilegiilor de clasă, libertatea proprietății, respectul drepturilor câștigate.

În ceea ce privește bazele economice, codul a fost determinat de situația economică a epocii creațiunii sale. La începutul secolului XIX-lea imobilele constituiau în primul rând averea națională. Deci, în prim loc este garantată circulația sigură a imobilelor. Dar în același timp începe și comerțul mare, Austria având rolul să-l mijlocească între răsărit și apus. În conformitate cu acest rol important, codul este stăpânit de trei principii mari: *libertatea contractelor, respectarea drepturilor terțelor persoane de bună credință și egalitatea femeilor cu bărbații în ceea ce privește drepturile și obligațiunile*.

Libertatea contractelor este condițiunea neapărată a dezvoltării economice a tuturor statelor. Fără de ea nici industria, nici comerțul nu pot înflori. Codul civil austriac poate servi chiar și acum (sau mai ales acum, când această libertate este nimicită în unele țări) drept model. Cu atât mai mult, cu cât el îngrijește și de mărginirea acestei libertăți, ori de câte ori ea ar vătăma interese juste fără a fi de folos pentru economia națională. Așa d. e. nu respectă contractele imorale (art. 26, 879, 1000 etc.); prevede formalități când este vorba de contracte ce nu interesează circulația comercială etc.

Respectarea drepturilor terțelor persoane de bună credință este poate trăsătura cea mai caracteristică a codului. Întregul drept referitor la imobile este determinat de acest principiu. Nici un drept real nu poate fi dobândit fără înscrierea în cartea funduară, dar odată înscris, este deciziv în favoarea tuturor persoanelor de bună credință care își bazează actele pe conținutul cărților funduare. Deasemenea și proprietatea lucrurilor mișcătoare este recunoscută, chiar dacă antecesorul care a transmis proprietatea, nu era proprietar, dar transmiterea s'a făcut în comerț (industrie) în mod obicinuit. Chiar și doctrina contractelor este influențată de acest principiu: minorul sau acela care nu are capacitatea de a contracta, dacă induce în eroare pe cealaltă parte: răspunde pentru pagubă (248, 866).

Egalitatea femeilor este aproape deplină; puținele excepții de mică importanță (art. 192, 591) n'o ating de loc.

În zilele noastre, când din nefericire trebuie să înregistrăm mai multe legi și alte norme recente, care nimicesc drepturi câștigate, are mare importanță faptul că codul

civil austriac garantează respectul lor. Nu numai art. 5 declară că legile n'au putere retroactivă și că n'au nici o influență asupra actelor săvârșite și drepturilor câștigate anterior, și nu numai decretul împărălesc prin care codul a fost pus în aplicare, scoate în relief respectul drepturilor câștigate (art. V.) — ci și toate dispozițiunile codului stau sub regimul acestui principiu a cărui importanță este tot așa de mare în domeniul drepturilor subiective ca și în dreptul obiectiv. Nu ne putem închipui mai mare catastrofă pentru ideea dreptului și dreptății, pentru respectul legilor și autorităților și în genere pentru colaborarea pacinică a claselor sociale, decât legile civile cu putere retroactivă. Acestea au aproape totdeauna caracterul absolutismului și samavolniciei clasei dominante sau a unei exagerări injuste a intereselor fiscale. De sigur că normele civile pot să aibă putere retroactivă, dar numai dacă interesele dreptății sau moralei cer aceasta și dacă de violarea drepturilor câștigate cu bună credință și în conformitatea cu preceptele morale nu poate fi vorba. Nimicirea drepturilor câștigate în alte cazuri nu poate fi motivată nici cu interesele importante ale Statului, căci cel mai important interes al Statului este siguranța de drept, fără de care nici cetățenii și nici Statele streine nu pot avea încredere în el; economia publică nu se poate dezvolta și de soliditatea comerțului și industriei nici vorba nu poate fi.

II.

Principiile generale ale codului pot fi rezumate astfel:

1. Codul se extinde la toți cetățenii fără deosebire de sex, religie și clasă. Egalitatea tuturor înaintea legii, mărginită, numai de ocrotirea minorilor și interzișilor.

2. Streinii sunt supuși codului și au aceleași drepturi ca și cetățenii sub rezerva reciprocității. Capacitatea lor de a contracta se judecă după legea țării lor. În cazurile când streinul acordă drepturi altora fără să-i oblige, se aplică acea lege care e mai favorabilă valabilității actului. Contractele încheiate în țară între naționali și streini sunt supuse codului; cele încheiate în țară între streini îi sunt supuse dacă intenția părților nu era alta. Contractele încheiate în streinătate sunt supuse legei locului.

3. Căsătoria (după legea din 1894) se încheie înaintea ofițerului stărei civile (c. civilă obligatorie) Impedimentele matrimoniale sunt dirimante sau prohibitive. Căsătoria în-

cheiată pe lângă impedimente dirimante poate fi nulă sau numai atacabilă. Impedimentele prohibitive n'au influență asupra valabilității căsătoriei. Căsătoria este nulă în cazul violării anumitor formalități; în cazul când există lipsa capacității de a contracta (aprobarea ulterioară poate avea loc); în caz de rudenie (afinitate) de căsătorie anterioare existente (cu excepția căsătoriei nule sau când primul a fost declarat mort) și în caz de impedimentum criminis. Acțiunea în nulitate se poate intenta de procuror și de aceia ale căror drepturi depind de nulitate. Căsătoria nu poate fi considerată ca neexistentă decât numai după încetarea ei. Căsătoria este atacabilă în caz de lipsa vârstei legitime (18 și 16 ani); în lipsa consimțământului părinților sau autorității, dacă a fost încheiată de un minor; deasemenea pentru constrângere (amenințări), eroare și dol (inducere în eroare.) Aprobare ulterioară are loc, până ce nu a încetat căsătoria. Până la anulare, căsătoria atacabilă se consideră ca valabilă — după anulare, ca neexistentă.

Desfacerea căsătoriei se poate cere numai pentru motivele admise de lege. Divorțul este sub regimul principiului culpabilității. Soțul declarat vinovat este dator a întreține pe soția sa nevinovată, dacă soția n'are venit potrivit.

4. Minoritatea încetează în vârsta de 24 ani impliniți (la femei cu încheierea căsătoriei). Venia aetatis în vârsta de 18 ani. Puterea părintească cuprinde libera folosință a averii minorului, de substanța averii (capitalul) nu se poate dispune decât cu aprobarea sedrii orfanale. Minorii dispun liber de agoniseala lor proprie. În lipsă de tată, tutela este obligatorie.

5. Obligațiunea reciprocă de întreținere a ascendenților și descendenților. Copilul ilegitim are toate drepturile copilului legitim față de mamă: față de tată are numai drept la întreținere; acest drept există și față de moștenitorii tatălui și mamei. Înțreținerea copiilor legitimi și ilegitimi este în prim loc în sarcina tatălui.

6. Interdicțiunea are loc pentru boală mintată, surdomutism sau pentru risipă. Interzișii sunt supuși în genere aceluiași norme cu minorii. Supravegherea minorilor și interzișilor mai ales în ceea ce privește drepturile lor patrimoniale, este încredințată sedriilor orfanale, a căror aprobare se cere pentru înțreținerea bunurilor și luarea obligațiunilor.

7. Posesiunea este apărată contra tulbu-

rării. Posesorul de bună credință al lucrurilor mișcătoare nu trebuie să cedeze acțiunii proprietarului, dacă a cumpărat lucrul la licitație sau dela un industriaș (comerciant) care se ocupă în mod profesional cu vinderea unor astfel de lucruri, sau dacă l-a cumpărat dela o persoană careia i l-a încredințat proprietarul. Posesorul de bună credință a imobilelor trebuie să cedeze acțiunii proprietarului înscris în cartea funduară. Posesorul de bună credință nu răspunde nici pentru lucru, (dacă nu mai există), nici pentru fructele percepute; el poate cere restituirea cheltuielilor utile, precum și a investițiilor. Nu poate cere restituirea prețului de cumpărare.

8. Proprietatea imobilelor, precum și servitutea și ipoteca asupra lor se dobândește numai prin înscrierea în cartea funduară. Acela care s'a obligat să transmită proprietatea sau să acorde servitute sau ipotecă, este dator să predea un document potrivit pentru intabulare în cartea funduară. Proprietatea lucrurilor mișcătoare se dobândește numai prin tradițiune corporală, care însă poate să fie simbolică; se admite și tradițiunea breve manu. Constitutum possessorium se admite la lucrurile mișcătoare. Proprietatea imobilelor nu încetează prin derelicțiune (abandon), ci numai prin transmiterea proprietății sau prin uzucapiune (prescripție acquisitivă). Servitutea și ipoteca încetează în toate modurile în care în genere drepturile pot înceta; dacă însă ipoteca înscrisă în cartea funduară nu se radiază, ea trebuie considerată ca existentă în favoarea aceluia care au dobândit cu bună credință vre'un drept asupra creanței, încrezându-se în cartea funduară.

9. Succesiunea se deschide în ziua morții. Se cere însă declarația moștenitorului care poate fi dată și cu beneficiul inventarului. Ultima voință poate fi declarată prin contract sau testament. Condițiunile formale ale acestora sunt determinate prin lege specială.

Ultima voință este mărginită:

I., prin porțiunea legitimă.

II., prin interdicția parțială a substituțiunei fideicomisare.

La porțiunea legitimă sunt îndreptățiți descendenții; în lipsa acestora ascendenții. Pentru descendenți ea este jumătate, iar pentru ascendenți a treia parte din ceea ce li s'ar fi cuvenit ab intestato.

Substituțiunea fideicomisară, pe care art. 803 C. C. Rom. o interzice pe deplin, este ad-

misă în parte. Ordinea succesiunii poate fi determinată fără nici o mărginire, dacă toți moștenitorii numiți trăiesc. Dacă însă această ordine este determinată astfel ca să poată succeda și persoane care nu s'a născut încă: această dispozițiune nu este valabilă decât până la primul grad (pentru imobile) sau până la gradul al doilea (pentru mobile). Codul admite, cu aprobarea Regelui, înființarea de fideicomisuri; *aceste dispozițiuni sunt scoase din vigoare prin Constituția noastră.*

Ordinea succesiunii ab intestato:

A. I. Descendenții (cu principiul reprezentăției; copiii naturali numai după mamă; copiii adoptivi ca și cei legitimi.)

II. Părinții și descendenții lor (adică frații defunctului și descendenții lor.)

III. Părinții părinților și descendenții lor etc. Parentela mai apropiată exclude parentelele mai îndepărtate.

B. Soțul are uzufruct pe viață asupra unei părți a succesiunii. Această parte se socotește așa: dacă a rămas un copil sau doi, sau trei, uzufructul soțului se întinde la a patra parte a succesiunii. Dacă sunt mai mulți copii, partea asupra căreia se întinde uzufructul soțului, este egală cu partea unui copil.

Dacă n'au rămas copii, soțul moștenește a patra parte din succesiune, ca proprietate.

Dacă nu sunt rude chemate la succesiune, soțul moștenește tot.

La moștenirea ab intestato sau la porțiunea legitimă se aplică norma colațiunei ideale.

Moștenitorii răspund pentru obligațiunile defunctului și anume: dacă n'au acceptat succesiunea cu beneficiul inventarului, atunci răspunderea lor este nelimitată și necondițională; în caz invers numai pro viribus hereditatis.

X. Obligațiunile rezultă din contracte, lege sau „despăgubiri“.

Contractul este perfect dacă oferta este acceptată. Acceptarea trebuie să fie instantanee între prezenți. Intre absenți, dacă cealaltă parte se găsește în aceeași localitate, în 24 ore; în caz contrariu în timp îndoit, necesar pentru darea răspunsului. Oferta este irevocabilă în acest interval.

Contractele în favoarea terțelor persoane sunt admise (art. 881 și 996; greșit *Kiss Géza* Observațiuni Ard. Iur. No. 1 din 1921.)

Cu anumite excepții, contractele sunt fără formă. Pactele (de contrahendo) sunt valabile, dar cel mult, timp de un an. Cele mai multe contracte sunt consensuale (exc. depozit, sechestru, concordat, împrumut, care sunt reale.)

(Va urma)

Dr. Stefan Laday